

Flickr CC BY SA alasis

Przewodnik po
Otwartych Zasobach Edukacyjnych

Warszawskie Centrum
Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń

Opracowanie Karolina Grodecka, 2010

Przewodnik jest dostępny na licencji CC BY-SA

Spis treści

Otwarte Zasoby Edukacyjne	s. 1
Wolne licencje	s. 3
Domena publiczna	s. 6
Katalog Otwartych Zasobów Edukacyjnych	s. 7
Wyszukiwanie Otwartych Zasobów Edukacyjnych	s. 15
Wykorzystane źródła	s. 20

Otwarte Zasoby Edukacyjne

Flickr CC BY bachmot

Otwarte Zasoby Edukacyjne (ang. *Open Educational Resources, OER*) definiowane są jako te materiały, które są publicznie dostępne w internecie (bez kontroli dostępu), opublikowane wraz z prawem do dalszego wykorzystania (w tym celu zalecane jest stosowanie tzw. wolnych licencji) i najczęściej rozwijane są w otwarty sposób (z możliwością udziału beneficjentów w procesie redakcyjnym). [1]

Powszechne już wykorzystanie komputerów i internetu jest dla nauczycieli ogromną szansą – jeszcze nigdy samodzielne przygotowanie bądź znalezienie i dostosowanie do własnych potrzeb interesujących i przydatnych pomocy naukowych nie było tak łatwe.

Spółeczność akademicka zawsze dzieliła się wiedzą. Raport OECD *Giving Knowledge for Free: the emergence of Open Educational Resources* wykazał, że ponad 3000 kursów z ponad 300 uniwersytetów było dostępnych na świecie w 2007 roku. Rosnąca liczba inicjatyw otwartego udostępniania treści edukacyjnych spowodowała powstanie ruchu Otwartych Zasobów Edukacyjnych (OER). [2]

Termin Otwarte Zasoby Edukacyjne po raz pierwszy został użyty podczas Forum on the Impact of Open Courseware for Higher Education in Developing Countries przy UNESCO w 2002 r. Uczestnicy spotkania dostrzegli wtedy **potrzebę tworzenia dostępnych dla wszystkich zasobów edukacyjnych**. Rozwój technologii

komunikacyjnych i nowe możliwości związane z grupową produkcją treści stanowią bazę, która dziś jest wykorzystywana do tworzenia materiałów edukacyjnych, które można swobodnie wykorzystywać, adaptować oraz tłumaczyć na inne języki.

W styczniu 2008 r. została opublikowana **Kapsztadzka Deklaracja Otwartej Edukacji**, jeden z kluczowych dokumentów określających cele i metody ruchu OZE. Deklaracja była efektem spotkania i wspólnej pracy kilkudziesięciosobowej grupy pracowników organizacji pozarządowych, przedstawicieli instytucji naukowych i administracji państwowej, nauczycieli i autorów materiałów edukacyjnych z całego świata. [3]

Otwarte Zasoby Edukacyjne to materiały dostępne do dalszego wykorzystania, bez konieczności pytania kogokolwiek o zgodę. **Każdy ma prawo** się nimi dzielić, adaptować, poprawiać i tłumaczyć na inne języki. **Aby było to legalne w świetle prawa autorskiego przy ich publikacji stosowane są tzw. wolne licencje.**

Dzięki nim korzystanie z otwartych zasobów jest proste. Zgodnie z zapisami wolnej licencji każdy może:

- ponownie wykorzystywać materiały opracowane przez innych,
- zmieniać, przekształcać, adaptować do swoich celów i potrzeb (np. tłumaczyć teksty w j. obcych),
- łączyć z innymi materiałami (remixować, np. tekst z dźwiękiem),
- ponownie rozpowszechniać - dzielić się swoją pracą z innymi. [4]

Otwarte zasoby w Polsce

Polskie organizacje zaangażowane w tworzenie otwartych projektów edukacyjnych to między innymi Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Fundacja Nowoczesna Polska, Interdyscyplinarne Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (polski partner Creative Commons) oraz Stowarzyszenie Wikimedia Polska, organizacje i instytucje, które powołały do życia otwartą Koalicję Otwartej Edukacji. Celem koalicji jest promowanie metod, ideałów i dobrych praktyk OER. Polska jest dziś postrzegana jako jeden z liderów innowacji na rzecz otwartości w edukacji. [3]

10 powodów 'za' OZE

- Treści o wysokiej jakości
- Skracają przygotowanie zajęć
- Ułatwiają proces aktualizacji treści
- Sprzyjają komunikacji między autorami
- Ułatwiają wykorzystanie multimediów
- Prezentują różne perspektywy ujęcia problemu
- Uczą praktycznych umiejętności wyszukiwania, oceniania, interpretacji i przetwarzania informacji.
- Uczą uczniów, że dzielnie się wiedzą jest kluczem (do sukcesu)
- Angażują w debatę na temat prawa w sieci
- Pozwalają na rozwinięcie nowego modelu kursów/pedagogiki [5]

Flickr CC BY Franz Patzig

Wolne licencje

Na świecie powszechnie obowiązującym systemem ochrony praw twórców/autorów jest prawo autorskie. W Polsce regulowane jest ustawą o prawie autorskim i prawach pokrewnych z 4 lutego 1994 roku. Czas trwania autorskich praw majątkowych dziś wynosi 70 lat od śmierci twórcy lub ostatniego z współtwórców. Prawo autorskie jest na tyle restrykcyjne, że w znacznym stopniu ogranicza wykorzystanie twórczości przez innych użytkowników. W odniesieniu do przestrzeni cyfrowej, zapisy ustawy o prawie autorskim roku nie uwzględniają nowych mechanizmów publikacji, komunikacji i korzystania z twórczości innych. Ograniczenia te stały się punktem wyjścia do stworzenia alternatywnych systemów licencjonowania - wolnych licencji, które są znacznie bardziej liberalne dla odbiorców (użytkowników) tych zasobów.

Wolne licencje:

- GNU GPL (General Public License)
- Creative Commons Uznanie Autorstwa (CC BY)
- Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach (CC BY SA)

Kwestie związane z prawami autorskimi są dla otwartych zasobów niesłychanie istotne, ruch działa bowiem na rzecz tworzenia materiałów edukacyjnych, które mają być dostępne zarówno do wykorzystywania, jak i dalszego przetwarzania. Podstawą prawną dla otwartych sylabusów powinny być otwarte licencje, które pozwalają zarówno autorom, jak i użytkownikom wyraźnie określić zakres użytkowania utworów. [3]

Czym są wolne licencje?

Udostępnienie twórczości na wolnych licencjach oznacza, że każdy ma prawo ją wykorzystywać, poprawiać, dostosowywać, powielać, rozprowadzać za darmo lub za opłatą, oraz upowszechniać swoje udoskonalenia aby mogła z nich korzystać cała społeczność. Za wolną licencję uznajemy licencję udzielaną nieograniczonemu kręgowi podmiotów, na mocy której licencjobiorca uzyskuje co najmniej następujące uprawnienia:

- prawo do korzystania z utworu oraz ze związanych z utworem praw pokrewnych w jakimkolwiek celu;
- prawo do zwielokrotniania i rozpowszechniania utworu nieodpłatnie lub za wynagrodzeniem, jako część większej całości lub samodzielnie, w całości lub w dowolnie wybranej części;
- prawo do sporządzania, rozporządzania i korzystania z opracowań utworu, przy czym licencjobiorca może być zobowiązany do udzielania licencji do opracowań na warunkach wskazanych przez licencjodawcę, o ile zdecyduje się je rozpowszechniać (klausule "copyleft", "share-alike", "na tych samych warunkach"). [5]

Jedną z pierwszych wolnych licencji była **GNU Free Documentation License v. 1.2**. GNU FDL lub FDL, opublikowana przez organizację Free Software Foundation. Tekst licencji w j. polskim: <http://creativecommons.org/licenses/GPL/2.0/deed.pl>. Pierwotnie ta właśnie licencja była

wykorzystywana przez Wikipedię, ale dziś nie jest już powszechnie używana, bo pojawiły się znacznie lepiej skonstruowane wolne licencje.

Licencje Creative Commons

Licencje Creative Commons wykorzystują prawo autorskie, aby umożliwić autorowi przekazanie innym części przysługujących mu praw. Nie wymagają całkowitego zrzeczenia się praw autorskich. Autor ma do wyboru cztery różne warunki udostępnienia swojego utworu, które łączą się w sześć różnych licencji. Cztery podstawowe warunki licencji CC to [3]:

- **Uznanie autorstwa.** Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne pod warunkiem, że zostanie przywołane nazwisko autora pierwowzoru.
- **Użycie niekomercyjne.** Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać objęty prawem autorskim utwór oraz opracowane na jego podstawie utwory zależne jedynie do celów niekomercyjnych.
- **Na tych samych warunkach.** Wolno rozprowadzać utwory zależne jedynie na licencji identycznej do tej, na jakiej udostępniono utwór oryginalny.
- **Bez utworów zależnych.** Wolno kopiować, rozprowadzać, przedstawiać i wykonywać utwór jedynie w jego oryginalnej postaci – tworzenie utworów zależnych nie jest dozwolone.

Zalety stosowania wolnych licencji [7]

Prace na licencji 'Uznanie autorstwa' mogą być ponownie rozpowszechniane i przetwarzane bez ograniczeń, jedynie pod warunkiem zachowania informacji dotyczących autorstwa. Oznacza to, że mogą być tłumaczone, dostosowywane do lokalnych standardów, wykorzystywane w produktach komercyjnych i łączone z dowolnymi materiałami edukacyjnymi. Licencja CC BY zezwala na dalsze wykorzystywanie każdemu i do dowolnych celów, jeśli tylko oryginalny autor zostanie właściwie opisany.

Licencja 'Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach', oznacza, że wszystkie utwory pochodne muszą być opublikowane na tej samej licencji, co oryginał i zachować informację o autorze. Ten warunek jest atrakcyjny dla autorów i organizacji, które pragną, aby

Czy licencje CC to to samo co wolne licencje?

Nie wszystkie licencje Creative Commons są wolne. Z sześciu istniejących licencji (opis każdej z nich znajduje się na stronie <http://creativecommons.pl/polskie-licencje-cc/>), tylko dwie są w pełni wolne:

- **Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0** lub inna wersja językowa tej licencji opublikowana przez organizację Creative Commons. Teksty licencji pod adresem: <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>. Znana również jako CC-BY;
- **Creative Commons Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0.** lub inna wersja językowa tej licencji opublikowana przez organizację Creative Commons. Tekst licencji pod adresem: <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>. Znana również jako CC-BY-SA.

Należy więc zwrócić uwagę na to jaką konkretnie licencję CC wybrał autor dzieła, które chcemy wykorzystać.

Oznaczenia wolnych licencji

CC Uznanie autorstwa

CC Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach

wykorzystywanie ich utworów powiększało pulę otwartych zasobów poprzez zastrzeżenie, aby każdy utwór pochodny był również otwarty, nawet kosztem utraty wielu potencjalnych zastosowań. Jednak utworów opatrzonych warunkiem 'Na tych samych warunkach' często nie można łączyć z innymi otwartymi zasobami edukacyjnymi, co może stanowić istotną barierę dla wielu grup studentów czy nauczycieli.

Wolne licencje w praktyce - przykład wykorzystania zasobów

Przygotowując się do lekcji, pisząc scenariusz lub pracując nad prezentacją, każdy z nas może skorzystać z zasobów dostępnych w Internecie na otwartych zasadach. Na przykład:

- tłumaczenie artykułu i wykorzystanie go w całości lub fragmencie do pracy z uczniami,
- wykorzystanie gotowego konspektu lekcji i dostosowanie go do potrzeb własnej lekcji,
- wykorzystanie zdjęć do prezentacji/podręcznika,
- wykorzystanie nagrania muzycznego jako podkładu do animacji/prezentacji, etc.

W każdym powyższym przypadku, niezależnie od tego czy oryginalny materiał jest przerabiany czy wykorzystywany w niezmienionej formie, **należy podać autora, wskazać pierwotne miejsce publikacji materiału** [poprzez podanie linku] **oraz określić licencję**. Dobrze podać także datę odczytu (w przypadku cyfrowych zasobów często zdarza się, że adresy stają się nieaktualne lub zasób zmienia miejsce występowania w sieci).

To zdjęcie zostało udostępnione w serwisie Flickr na licencji CC BY przez autora o nazwie Recyclethis. Dzięki temu można je kopiować, dowolnie zmieniać, wykorzystywać do celów komercyjnych lub niekomercyjnych oraz publikować na dowolnej licencji CC.

[\[http://www.flickr.com/photos/recyclethis/185807557/\]](http://www.flickr.com/photos/recyclethis/185807557/)

To zdjęcie zgodnie z licencją dla oryginału zostało przerobione (dodane napisy na patyczkach), ponownie wykorzystane w Internecie i udostępnione w serwisie Wikiedukator na tej samej licencji CC BY. W opisie znalazł się link do oryginału, informacja o autorze i wykorzystanej pierwotnie licencji.

[\[http://wikiedukator.org/File:Recyclethis-185807557.jpg\]](http://wikiedukator.org/File:Recyclethis-185807557.jpg)

Domena publiczna

Clker.com, grafika by OCAL

Domena Publiczna (ang. *Public Domain*)

Poza systemami licencji otwartych, funkcjonuje Domena publiczna. W najwęższym znaczeniu jest to **twórczość, z której można korzystać bez ograniczeń**, ponieważ prawa majątkowe do twórczości wygasły lub twórczość ta nigdy nie była lub nie jest przedmiotem prawa autorskiego. [8]

Domena publiczna definiowana jest jako abstrakcyjny zbiór utworów, które nie są kontrolowane, zabezpieczone czy zawłaszczone przez kogoś na mocy systemu własności intelektualnej. Określenie to ma wskazywać, że utwory są **"własnością publiczną", dostępne dla każdego z nas, do wykorzystania w dowolnym celu.**

O domenie publicznej mówi się najczęściej w opozycji do utworów, których wykorzystanie jest ograniczone. Zgodnie ze współczesnym polskim prawem autorskim oryginalne prace literackie, dzieła sztuki, utwory muzyczne itp. **są chronione prawem od momentu ich stworzenia aż do 70 lat od śmierci autora/współtwórców. Po tym czasie wygasa prawo autorskie, a utwór wchodzi do domeny publicznej.** [9]

W polskim systemie prawnym nie ma definicji *public domain*. Nie oznacza to, że w polskiej kulturze i literaturze korzystanie z zasobów będących własnością publiczną jest niemożliwe. Pojęcie to nie jest zakorzenione ani powszechnie stosowane. Niemniej jednak istnieje wiele inicjatyw i projektów, które opierają się na twórczości do której wygasły autorskie prawa majątkowe, czyli będących w domenie publicznej. Korzystają z niej biblioteki cyfrowe, dygitalizując i udostępniają kopie cyfrowe utworów w Internecie. Przykładem może być Biblioteka Cyfrowa Polona.

Na gruncie polskim Koalicja Otwartej Edukacji podejmuje aktywne działania mające na celu upowszechnienie i zakorzenienie w świadomości publicznej istnienie domeny publicznej. Jednym z **ważniejszych projektów edukacyjnych**, który czerpie z zasobów domeny publicznej, jest **Szkolna Biblioteka Internetowa Wolne Lektury** (projekt prowadzony przez Fundację Nowoczesna Polska - członka Koalicji). W dalszej części przewodnika, w Katalogu OZE, znajduje się lista repozytoriów materiałów edukacyjnych dostępnych na zasadach domeny publicznej.

Oznaczenie Domeny publicznej

W przypadku utworów znajdujących się w Domenie publicznej nie ma obowiązku ich oznaczania w repozytoriach, serwisach lub bibliotekach cyfrowych. Niektóre repozytoria, np. Wikimedia Commons stosują odpowiednie oznaczenia graficzne i opisy.

Katalog otwartych zasobów edukacyjnych

W tej części przewodnika znajduje się katalog otwartych zasobów, w którym opisano wyszukiwarki i repozytoria gromadzące zasoby wyłącznie na wolnych licencjach oraz znajdujące się w Domenie publicznej (zasoby, do których wygasły autorskie prawa majątkowe).

Wyszukiwarki otwartych zasobów [4]

Z chwilą coraz powszechniejszego publikowania treści w Internecie na otwartych zasadach, powstały mechanizmy ułatwiające przeszukiwanie sieci pod kątem otwartych zasobów. Obecnie istnieje kilka rozwiązań, które zdecydowanie ułatwiają dotarcie do zasobów na wolnych licencjach. Są to wyszukiwarki ogólne (Google.pl), które zostały wyposażone w dodatkowe kryteria wyszukiwania pozwalające na filtrowanie wyników według typu licencji oraz wyszukiwarki dedykowane (Search Creative Commons, CCFlickr) przeszukujące tylko bazy OER.

Wyszukiwarka	Typ zasobów	Formularz (licencje)
Google.pl (http://www.google.pl/advanced_search?hl=pl)	Teksty	W formularzu zaawansowanym Google w polu "Prawa użytkownika" kryteria oparte na systemie licencji Creative Commons.
Google Grafika http://images.google.pl/advanced_image_search?hl=pl	Grafika	W formularzu zaawansowanym Google w polu "Prawa użytkownika" kryteria oparte na systemie licencji Creative Commons.
Search Creative Commons (http://search.creativecommons.org/)	Google Web, Google Image, Yahoo, blip.tv (wideo), Flickr (grafika), Jamendo (muzyka), SpinXpress (media różne), Wikimedia Commons (media różne)	Pozwala na wyszukiwanie zasobów pozwalających na dowolne wykorzystanie. Należy zaznaczyć opcje 'use for commercial purposes' oraz modify, adapt, or build upon'. Autorzy zastrzegają, że nie jest to typowa wyszukiwarka, dlatego zalecają sprawdzenie czy wyniki wyszukiwania są opatrzone wskazaną licencją.
FlickrCC http://flickrcc.bluemountains.net/	Zasoby bazy Flickr publikowane na licencjach Creative Commons w serwisie Flickr	Pozwala na wyszukiwanie zasobów, które mogą być zmieniane oraz komercyjne wyszukiwanie. Należy zaznaczyć opcje 'Commercial' oraz 'For editing'

Repozytoria, serwisy [4]

Obok wyszukiwarek otwartych zasobów, w sieci istnieje bardzo wiele baz danych, repozytoriów tworzonych przez konsorcja zrzeszonych instytucji edukacyjne, kulturalnych i społecznych lub przez uczelnie wyższe. Przykładem obrazującym wielość otwartych zasobów edukacyjnych może być lista stron, które dostarczają treści na licencjach CC, opracowywany przez Creative Commons. Lista w podziale na typy zasobów jest dostępna pod adresem: http://wiki.creativecommons.org/Content_Curators. Innym przykładem może być OpenCourseWare Consortium, które skupia ponad 200 szkół wyższych i instytucji stowarzyszonych. Spis repozytoriów OER w podziale na kraje dostępny jest pod adresem: <http://www.ocwconsortium.org/members/consortium-members.html>.

Spśród tysięcy repozytoriów OER, w przewodniku wymieniono te, w których można znaleźć zasoby tylko na otwartych licencjach lub te, które umożliwiają zawężenie wyszukiwania do wolnych zasobów.

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
Biblioteka Cyfrowa Polona http://www.polona.pl/dlibra	publikacje dotyczące wybranych aspektów polskiej literatury, kultury i historii	Powstała w 2006 roku, gromadzi najważniejsze wydania tekstów literackich i naukowych, dokumentów historycznych, czasopisma, grafikę, fotografię, nuty, mapy, czasopisma, książki, dokumenty życia społecznego (ulotki i odezwy), rękopisy, stare druki oraz zbiory ikonograficzne i muzykalia. Obecnie zawiera 23211 publikacji	Domena publiczna
Wikipedia http://pl.wikipedia.org	hasła encyklopedyczne	To wielojęzyczny projekt internetowej encyklopedii. Wszystkie treści zawarte w Wikipedii są wolne - mogą być bezpłatnie wykorzystywane, dowolnie kopiowane i modyfikowane przez każdego. Wikipedia zawiera również materiały tekstowe, dźwiękowe, graficzne i inne. Obecnie utworzono już ponad 678 tys haseł.	CC BY SA (od 2009; wcześniej GNU FDL) W niektórych przypadkach używane są inne licencje - jest to wyraźnie zaznaczone
Wikibooks http://pl.wikibooks.org	wolne podręczniki i książki	Zbiór darmowych i tworzonych wspólnie tekstów o układzie i przeznaczeniu podobnym do papierowych książek. Spis dostępnych książek w zakładce 'Księgozbiór'. Obecnie posiada 4688 rozpoczętych modułów i artykułów. Projekt uruchomiony w 2004 r.	CC BY SA (od 2009; wcześniej GNU FDL)

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
Wikiźródła http://pl.wikisource.org/	teksty źródłowe	Projekt siostrzany Wikipedii. Celem jest stworzenie wolnego repozytorium tekstów źródłowych oraz ich tłumaczeń w postaci stron wiki. Udostępniane są: oryginalne, wcześniej opublikowane utwory, teksty i dokumenty historyczne rangi państwowej lub międzynarodowej, tłumaczenia oryginalnych tekstów,, kody źródłowe dostępne jako własność publiczna lub na licencji zgodnej z GFDL, tłumaczenia słów lub zwrotów, podsumowania, odesłania i inne informacje o tekście w postaci przypisów wyraźnie oddzielonych od utworu.	CC BY, CC BY SA lub GNU FDL
Wikimedia Commons http://commons.wikimedia.org/	repozytorium multimedialnych	Jeden z siostrzanych projektów Fundacji Wikimedia utworzony jako magazyn ilustracji, zdjęć, dźwięków, animacji, tekstów mówionych, filmów i wszelkich innych zasobów. Uruchomione pod koniec 2004 r. Obecnie zawiera 6131296 plików i 94802 artykułów.	CC BY SA lub GNU FDL
Szkolna Biblioteka Internetowa Wolne Lektury http://wolnelektury.pl	teksty lektur szkolnych	Teksty lektur szkolnych, które są zalecane do użytku przez MEN, i które trafiły już do domeny publicznej więc nie są związane rygorami prawa autorskiego. Są opracowane, opatrzone komentarzem i udostępnione w kilku formatach (html, odt, txt i pdf). Można je bezpłatnie przeglądać, ściągać na swój komputer; a także udostępniać innym. Są dostępne on-line i do ściągnięcia. Projekt realizowany przez Fundację Nowoczesna Polska. Działa od 2007 roku.	CC BY
Wolne Podręczniki http://wolnepodreczniki.pl	podręczniki szkolne (matematyka, fizyka, geografia, angielski, muzyka, informatyka)	To materiały edukacyjne przygotowane przez nauczycieli i dostosowane do potrzeb czasów cyfrowej rewolucji. Wszystkie te materiały dostępne są za darmo, dzięki udostępnieniu na wolnej licencji można je bez przeszkód zmieniać i wykorzystywać do własnych potrzeb. Opracowywane w ramach projektu Fundacji Nowoczesna Polska.	CC BY SA
Czytamy Słuchając http://czytamysluchajac.pl/	audioksiążki, podcasty literackie	Profesjonalne nagrania tekstów literackich ze zbiorów szkolnej biblioteki internetowej Wolne Lektury w formatach MP3	CC BY SA

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
Fundacja Nowe Media - e-Lekcje http://e-lekcje.org	e-lekcje (video, prezentacje multimedialne)	Serwis MAM - Młodzieżowa Akcja Multimedialna - prowadzony przez Fundację Nowe Media., ma na celu przygotowanie młodzieży do twórczego korzystania z mediów. Adresowany do osób w wieku 13-19 lat - zarówno uczniów gimnazjów i liceów, jak i uczestników wszelkich grup formalnych (np. stowarzyszeń) i nieformalnych. Zawiera materiały dla młodych redaktorów i ich nauczycieli, porady niezbędne każdemu surfującemu po sieci i publikującemu w niej.	Licencje Creative Commons (w większości CC BY SA)

II. Zasoby obcojęzyczne

I. Domena Publiczna

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
The Internet Archive http://archive.org	książki, fotografie, filmy, nagrania programów telewizyjnych i audycji radiowych, nagrania muzyczne, dawne wersje oprogramowania	Największe internetowe archiwum zasobów multimedialnych oraz archiwum historii Internetu. W skład wchodzi: Otwarta Biblioteka (skatalogowanych 20 mln pozycji, a także pełne teksty 400 000 książek) i Kolekcja plików multimedialnych (123,000 filmów, 50,000 koncertów, 268,000 nagrań)	Domena publiczna (książki i większość plików muzycznych i filmowych). Wolne licencje w przypadku niektórych plików multimedialnych
Project Gutenberg http://www.gutenberg.org	książki (literatura piękna)	Tworzona przez wolontariuszy biblioteka cyfrowa, w której znajdują się książki będące w domenie publicznej. Obecnie ponad 28 000 książek. Większość z nich to literatura piękna, głównie w języku angielskim, choć są również tytuły obcojęzyczne. 23 tytuły polskie	Domena publiczna (teksty nie są chronione prawami autorskimi, ponieważ nigdy nie były tymi prawami obciążone (najstarsze teksty) lub prawa te wygasły)
Open Clip Art Library http://openclipart.org	grafika	Kolekcja ponad 14 tys. grafik na różne tematy. Pliki są w formacie SVG	Domena publiczna. Teksty opublikowano na stronie na licencji CC BY

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
LibriVox http://librivox.org/	audioksiążki	Kolekcja ponad 1268 książek dostępnych w domenie publicznej w formacie audio nagrywanych. Nagrania są przygotowywane przez grupę wolontariuszy, których celem jest aby wszystkie książki z DP (zgodnie z prawem USA) zostały udostępnione w sieci na wolnych zasadach jako audioksiążki. Projekt publiczny, oparty na działalności wolontariackiej i oprogramowaniu open source	Domena publiczna
MusOpen http://www.musopen.com	pliki audio (muzyka klasyczna)	Kolekcja plików audio utworów klasycznych. Celem jest przeniesienie do sieci muzyki klasycznej, która znajduje się w domenie publicznej, ale jest w Internecie ciężko dostępna.	Domena publiczna

2. Creative Commons Uznanie Autorstwa (CC BY)

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
Connexions http://cnx.org/	wspólnie tworzone materiały z nauk społecznych, ścisłych, humanistycznych	Connexions portal edukacyjny i repozytorium otwartych materiałów edukacyjnych tworzone od 1999 r. przez pracowników amerykańskiego Rice University. Blisko 10 tys. modułów, zebranych w blisko 500 kolekcjach. Moduły to „małe porcje wiedzy” łączone w kolekcje, które są alternatywą dla tradycyjnych podręczników akademickich. Materiały skierowane do wszystkich grup wiekowych	CC BY moduły, jak i kolekcje można swobodnie modyfikować
Curriki http://www.curriki.org/xwiki	wspólnie tworzone materiały z nauk społecznych, ścisłych, humanistycznych	Kolekcja ponad 36 tys. materiałów edukacyjnych na poziomie nauczania w szkole średniej. Plany lekcji, sylabusy, pełne kursy, w formie tekstowej, audio lub video. Materiały na poziomie nauczania szkoły średniej	CC BY (jeżeli nie określono inaczej)

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
PhET (Physics Education Technology) http://phet.colorado.edu/new/index.php	symulacje z fizyki	Biblioteka 49 symulacji (Java, Flash) zaprojektowane do nauczania i uczenia się fizyki w ramach projektu Technologii Uniwersytetu Kolorado. Symulacje są animowane, interaktywne. Pozwalają na uczenie się poprzez badanie. Podkreślają związek między realnymi zjawiskami życia i nauki. Symulacje można oglądać online lub pobrać i umieścić na własnej stronie/platformie e-learningowej	CC BY lub GNU General Public License

3. Creative Commons Uznanie Autorstwa - Na tych samych warunkach (CC BY SA)

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
WikiEducator http://wikieducator.org/	głównie tekstowe	WikiEducator to założona w 2006 r. społeczność tworząca materiały edukacyjne z pomocą platformy wiki. Z serwisu WikiEducator korzysta obecnie ponad 6000 wolontariuszy, którzy stworzyli blisko 8000 materiałów edukacyjnych. WikiEducator to zarazem zasób otwartych materiałów edukacyjnych, baza wiedzy na temat otwartej edukacji oraz serwis społecznościowy dla edukatorów. Materiały w podziale na poziomy kształcenia (od nauczania początkowego po edukację zawodową)	CC BY SA

4. Licencje różne. Formularz wyszukiwania pozwala na wybór tylko zasobów na wolnych licencjach

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
OER Commons http://www.oercommons.org/	audio, wideo, grafika, zdjęcia, text/HTML, przygotowane do pobrania	Zasoby to około 24 tys. materiałów edukacyjnych z nauk ścisłych, humanistycznych i społecznych dostarczane przez 120 instytucji partnerskich. Typy zasobów: od konspektów lekcji i scenariuszy kursów, poprzez wykłady w formie audio i wideo, podręczniki, gry, symulacje, kończąc na pełnych kursach i materiałach szkoleniowych.	Formularz wyszukiwania zaawansowanego w polu 'Condition of use' zawiera szczegółowe kryteria wyszukiwania. Można wybrać zasoby tylko z domeny publicznej , lub na wolnych licencjach do dowolnego wykorzystania. Aby szczegółowe kryteria były widoczne należy rozwinąć pole, klikając na ikonkę przy nazwie pola.
SlideShare http://slideshare.net	prezentacje (także w formie wideo)	Repozytorium prezentacji tworzone przez społeczność internatów. Tematyka bardzo zróżnicowana,	W formularzu wyszukiwania zaawansowanego (dostępny po wpisaniu słowa w formularz ogólny) możliwość określenia kryteriów wyszukiwania do wolnych licencji. W tym celu należy zaznaczyć oba pola (<i>use commercially</i> oraz <i>modify, adapt or build upon</i>)
Flickr http://flickr.com	zdjęcia, grafiki	Baza zdjęć i grafik tworzona przez użytkowników sieci. Zawiera 2 billiony zdjęć, około 60 mln jest udostępniana na otwartych licencjach	W formularzu wyszukiwania zaawansowanego (dostępny po wpisaniu słowa w formularz ogólny) możliwość określenia kryteriów wyszukiwania do wolnych licencji. W tym celu należy zaznaczyć oba pola (<i>use commercially</i> oraz <i>modify, adapt or build upon</i>)
MorgueFile http://www.morguefile.com/	zdjęcia	Zawiera fotografie do dowolnego użytku. Autorami może być każdy kto chce się podzielić swoją pracą z innymi	licencja morgueFile (tekst licencji: http://www.morguefile.com/license/morguefile/)

Repozytorium	Typ zasobów	Opis	Licencja
Jamendo http://www.jamendo.com/pl/	pliki audio (muzyka różna)	Zasoby muzyki artystów z całego świata. Stosowane są różne licencje Creative Commons, ale niektóre pozwalają na ponowne wykorzystanie w dowolnym celu. Utwory w formacie MP3 i albumów gotowych do pobrania w formacie ZIP. Użytkownicy mogą ocenić muzykę. Interfejs dostępny w różnych wersjach językowych.	W wyszukiwaniu zaawansowanym możliwość określenia dodatkowych kryteriów wyszukiwania dla muzyki na wolnych licencjach: Znajdź utwory, które można używać do celów komercyjnych oraz Znajdź utwory, które można modyfikować, adaptować Informacja o licencji wyświetla się przy każdym albumie (prawy panel).

Wyszukiwanie OZE

Flickr CC BY SA bionicteaching

Wyszukiwanie grafiki

Grafikę na wolnych licencjach można wyszukać na kilka sposobów.

1) Google Grafika: formularz wyszukiwania zaawansowanego - pole 'Prawa używania'

Google **Zaawansowane wyszukiwanie grafiki** [Wszystko o Google](#)

Szukaj z wszystkimi słowami z wyrażeniem z którymkolwiek z tych słów bez słów Szukaj w Google

Typy treści Wyświetl zdjęcia zawierające dowolna treść treść wiadomości zdjęcia twarzy treść zdjęcia obiekt clip art grafika liniowa

Rozmiar Pokaż grafikę tylko w tym rozmiarze Dowolny rozmiar

Dokładny rozmiar Pokaż obrazy o dokładnym rozmiarze Szerokość: Wysokość: [Użyj rozmiaru mojego pulpitu](#)

Współczynnik proporcji Zwróć obrazy o następujących proporcjach: Dowolne proporcje

Typy plików Pokaż grafikę tylko w tym formacie wszystkie

Zabarwienie Pokaż grafikę tylko w tym kolorze wszystkie kolory

W adresie strony Pokaż grafikę tylko z tego serwera lub domeny

Prawa używania Wyświetl grafiki, które **nie filtrowane przez licencję**

Filtr rodzinny SafeSearch Bez filtrowania Użyj umiarkowanego filtra

nie filtrowane przez licencję
oznaczone do ponownego wykorzystania
oznaczone do ponownego wykorzystania w celach komercyjnych
oznaczone do ponownego wykorzystania z modyfikacją
©2011 oznaczone do ponownego wykorzystania w celach komercyjnych z modyfikacją

Po wybraniu ostatniej opcji 'oznaczone do ponownego wykorzystania w celach komercyjnych z modyfikacją' otrzymamy grafikę na wolnych licencjach.

Amazonia -
424 x 276 - 106k - jpg
[flickr.com](#)

Morning in the
500 x 375 - 75k - jpg
[flickr.com](#)

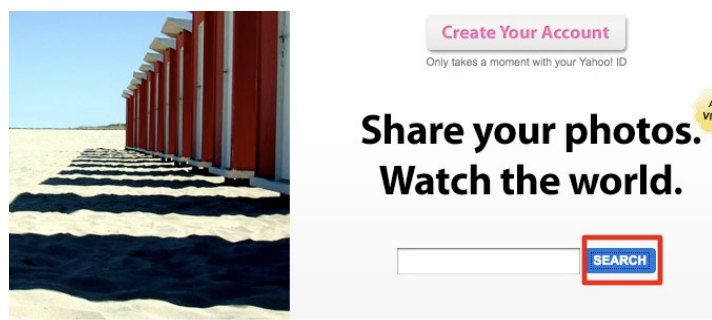
Amazonia
1600 x 1066 - 220k - jpg
[commons.wikimedia.org](#)

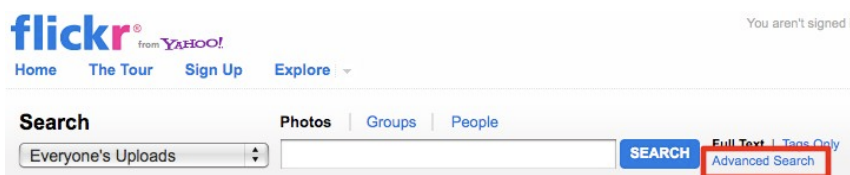
MOMap-doton-Amazonia
300 x 263 - 13k - png
[commons.wikimedia.org](#)

Przykładowe wyniki. Wskazany jest serwis, z którego pochodzi grafika.

2) Bezpośrednio w serwisie Flickr: formularz wyszukiwania zaawansowanego (dostępny po kliknięciu na przycisk 'Search' na stronie głównej <http://flickr.com>)

Etap 1

Etap 2

Po wejściu do formularza wyszukiwania zaawansowanego, w polu Creative Commons (na końcu formularza) należy zaznaczyć wszystkie opcje:

Tip: Find content with a Creative Commons license. [Learn more...](#)

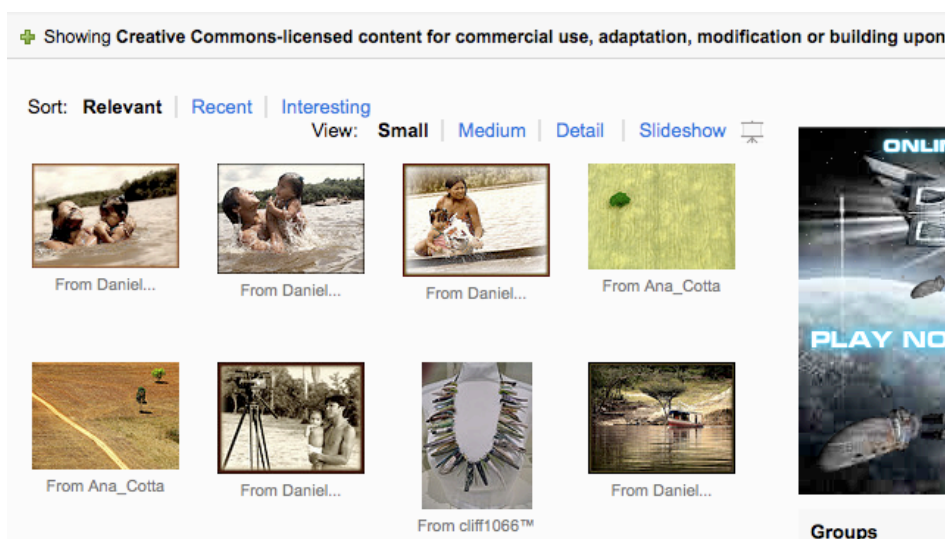
Only search within Creative Commons-licensed content

Find content to use commercially

Find content to modify, adapt, or build upon

Etap 3

Wyniki otrzymujemy w postaci listy zdjęć:

Etap 4

Szczegóły dotyczące licencji na jakiej opublikowane jest zdjęcie znajdują się przy każdym zdjęciu osobno. Aby dowiedzieć się o warunkach licencji CC, należy kliknąć w wybrane zdjęcie. Link do licencji znajduje się po prawej stronie pod tagami.

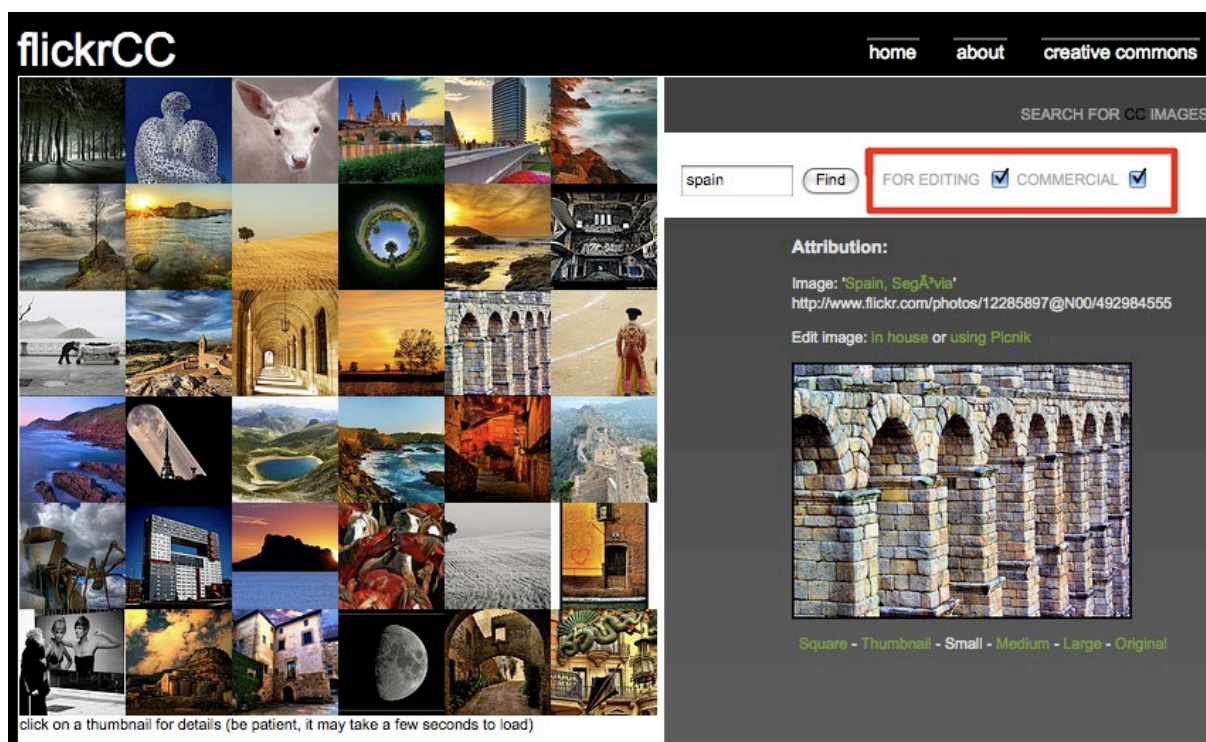
Additional Information

- **Some rights reserved**
- **Anyone can see this photo**
- Taken on **January 2, 2005**
- Viewed **347 times**
- Replaced on **April 10, 2009**

Po kliknięciu na 'some rights reserved' następuje przekierowanie do tekstu licencji.

3) Wyszukiwarka flickrCC (<http://flickrcc.bluemountains.net>)

To aplikacja, która przeszukuje bazę Flickr ograniczoną do zdjęć publikowanych na licencjach CC. Aby wyszukać zdjęcia na wolnych licencjach należy zaznaczyć opcje: *for editing* oraz *commercial*.

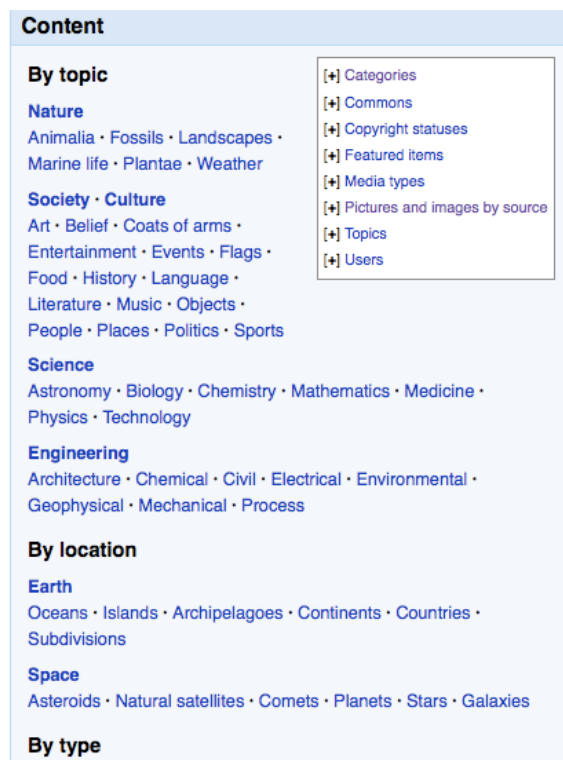

Wyszukiwarka pokazuje jedynie miniaturki zdjęcia. Aby dotrzeć do oryginału, który można pobrać w różnych rozmiarach należy kliknąć w nawę pliku, co spowoduje przekierowanie do serwisu Flickr.

Grafika, pliki audio i wideo w Wikimedia Commons

Wikimedia Commons nie ma możliwości wyszukiwania zaawansowanego zasobów. Można korzystać z wyszukiwania prostego (lewe menu) jednak w efekcie jest przeszukiwana cała baza zasobów Wikimedia Commons (bez podziału na typy zasobów).

W przypadku gdy potrzebne jest doprecyzowanie wyszukiwania, warto skorzystać z przeglądania zasobów wg kategorii. Jest to bardziej czasochłonne, ale w efekcie daje lepsze rezultaty.

The image shows the 'Content' page of Wikimedia Commons. It features a navigation menu with several sections:

- By topic**
 - Nature**: Animalia · Fossils · Landscapes · Marine life · Plantae · Weather
 - Society · Culture**: Art · Belief · Coats of arms · Entertainment · Events · Flags · Food · History · Language · Literature · Music · Objects · People · Places · Politics · Sports
 - Science**: Astronomy · Biology · Chemistry · Mathematics · Medicine · Physics · Technology
 - Engineering**: Architecture · Chemical · Civil · Electrical · Environmental · Geophysical · Mechanical · Process
- By location**
 - Earth**: Oceans · Islands · Archipelagoes · Continents · Countries · Subdivisions
 - Space**: Asteroids · Natural satellites · Comets · Planets · Stars · Galaxies
- By type**

On the right side, there is a list of links with plus signs in brackets: [+]
Categories
Commons
Copyright statuses
Featured items
Media types
Pictures and images by source
Topics
Users

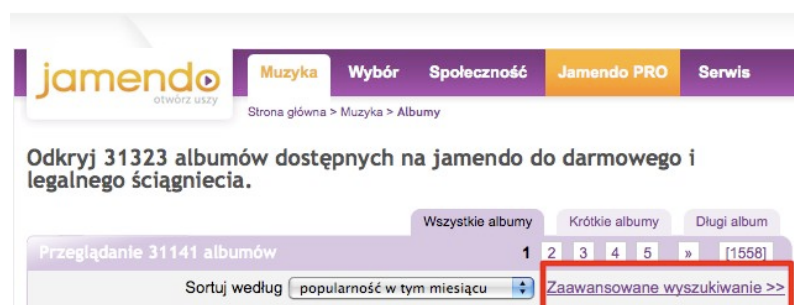
Wyszukiwanie muzyki (na przykładzie serwisu Jamendo <http://www.jamendo.com/pl/>)

Serwis Jamendo daje możliwość wyszukania muzyki, całych albumów lub poszczególnych utworów na wolnych licencjach. W tym celu należy wejść do formularza zaawansowanego wyszukiwania (wejście poprzez kliknięcie na 'darmowe, legalne i nieograniczone' - jak zaznaczono na czerwono na poniższym zrzucie ekranowym).

Etap 1

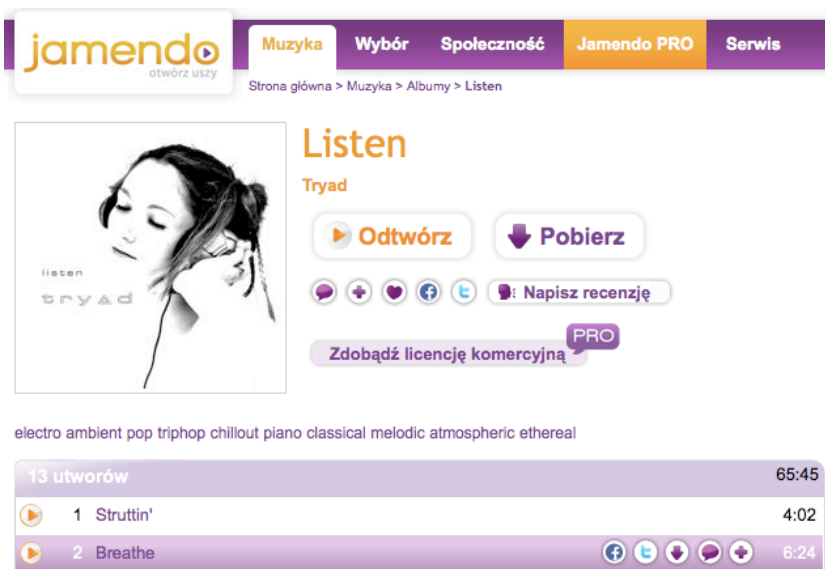
Na Jamendo artyści pozwalają wszystkim na pobieranie i dzielenie się ich muzyką, to **darmowe, legalne i nieograniczone.**

Etap 2

W formularzu zaawansowanego wyszukiwania dostępny jest filtr oparty na systemie licencji Creative Commons. Aby wyszukać muzykę na wolnych licencjach należy zaznaczyć obie opcje: *Znajdź utwory, które można używać do celów komercyjnych* oraz *Znajdź utwory, które można modyfikować, adaptować i tworzyć na ich podstawie*.

W efekcie wyszukiwania wyświetlana jest lista albumów na wolnych licencjach. Każdy z nich można posłuchać online i pobrać na dysk własnego komputera.

jamendo otwórz uszy

Muzyka Wybór Społeczność Jamendo PRO Serwis

Strona główna > Muzyka > Albumy > Listen

Listen

Tryad

Odtwórz Pobierz

Napisz recenzję

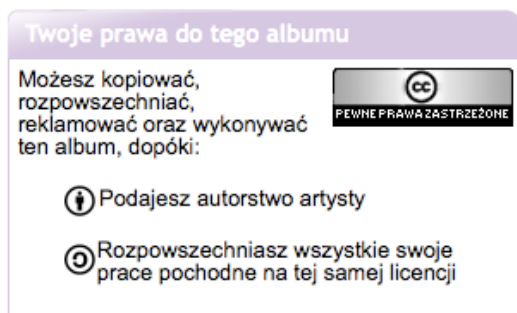
Zdobądź licencję komercyjną PRO

electro ambient pop triphop chillout piano classical melodic atmospheric ethereal

13 utworów 65:45

1	Struttin'	4:02
2	Breathe	6:24

Warunki korzystania są określone przy każdym albumie (prawy panel - zazwyczaj na dole strony):

Twoje prawa do tego albumu

Możesz kopiować, rozpowszechniać, reklamować oraz wykonywać ten album, dopóki:

- Podajesz autorstwo artysty
- Rozpowszechniasz wszystkie swoje prace pochodne na tej samej licencji

PEWNE PRAWA ZASTRZEŻONE

Wykorzystane źródła

- [1] Koalicja Otwartej Edukacji (2010), *Otwarta Edukacja*. Dostęp: <http://koed.org.pl/otwartaedukacja/>, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY 2.5 Polska.
- [2] Kostera, Agnieszka, Jarosław Lipszyc, Elżbieta Siewicz (2009), *Otwarte Zasoby Edukacyjne: Plan działania. Refleksje międzynarodowej społeczności - tłumaczenie na podstawie: Susan D'Antoni, Open Educational Resources: the Way Forward*. Dostęp: http://oerwiki.iiep-unesco.org/index.php?title=OER:the_Way_Forward/Collaborative_work_on_translations/Polish_Version, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY SA 2.5.
- [3] ICM UW (2009), *Przewodnik po otwartej nauce*. Dostęp: <http://otwartanauka.pl/przewodnik-po-otwartej-nauce/>, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY 3.0 Polska.
- [4] Gurel, Seth (2008), *Open Educational Resources. Educator Handbook*. Dostęp: http://wikieducator.org/OER_Handbook/educator_version_one, odczyt: 1.03.2010. Podręcznik dostępny w serwisie Wikiedukator na licencji CC BY SA.
- [5] Weller, Martin (2009), *Ten reasons to use open content (in teaching)*. Dostęp: http://nogoodreason.typepad.co.uk/no_good_reason/2009/10/10-reasons-to-use-open-content.html, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY NC SA.
- [6] Fundacja Nowoczesna Polska (2009), *Wolne Licencje*. Dostęp: http://wiki.wolnepodreczniki.pl/Wolne_Podr%C4%99czniki:Wolne_licencje, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY SA.
- [7] Stosowanie licencji Creative Commons Uznanie autorstwa (oraz innych licencji Creative Commons) - Adaptacja materiału „Why CC BY?”, opracowanego po angielsku przez Creative Commons Learn (dostępnego pod adresem <http://learn.creativecommons.org/productions/>). Dostęp: http://wiki.creativecommons.org/images/8/85/Dlaczego_CCBY.pdf, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY.
- [8] Wikipedia. Hasło Domena publiczna. Dostęp: http://pl.wikipedia.org/wiki/Domena_publiczna, odczyt: 1.03.2010. Tekst dostępny na licencji CC BY SA.
- [9] Bednarek-Michalska, Bożena, Alek Tarkowski, Barbara Szczepańska (2009), *Domena publiczna – co to takiego?* *Biuletyn EBIB*, nr 1(101). Dostęp: http://www.ebib.info/2009/101/a.php?bednarek_tarkowski_szczepanska, odczyt: 1.03.2010.